

12.11.2015

Kaius Kaartinen
Ensihoitopalvelusta vastaava lääkäri
TAYS Ensihoitokeskus, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
Teiskontie 35
PL 2000
33521 Tampere

LAUSUNTO

Käsiteltävä asia

Ensihoidon vastuulääkäri Kaius Kaartinen on 1.10.2015 pyytänyt Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolta lausuntoa muiden kuin laillistettujen terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeudesta toimia ensihoitopalvelussa hoitotason yksikössä hoitotason ensihoitajina. Kaartinen pyytää määrittelemään, millä edellytyksillä nimikesuojatuilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä on oikeus toimia edelleen hoitotason yksikössä asetuksen ensihoitopalvelusta 8 §:n 2 momentin 3 a kohdassa määritellyissä tehtävissä asetuksen 11 §:n 5 momentin siirtymäsäännöksen nojalla.

ALUEHALLINTOVIKASTON LAUSUNTO JA PERUSTELUT

Lausunto

Nimikesuojatuilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä ei ole oikeutta toimia edelleen hoitotason yksikössä asetuksen ensihoitopalvelusta (340/2011) 8 §:n 2 momentin 3 a kohdassa määritellyissä tehtävissä hoitotason hoitajina, koska heiltä puuttuu asetuksen 11 §:n 5 momentin siirtymäsäännöksen edellyttämä riittävä ensihoidon osaaminen hoitotasolla.

Hoitotasolla toimimisen riittävään ensihoidon osaamiseen sisältyy perustason lisäksi mm. potilaan tarkennettu tilan ja hoidon tarpeen arvio, kohdennetut oireenmukaiset ja löydösperusteiset tutkimukset, vaativammat hoitotoimenpiteet ja suonensisäisen lääkityksen toteuttaminen. Hoitotasaisen työskentelyn edellytys on oikeus ja osaaminen suonensisäisen lääkehoidon toteutukseen. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisema valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa (Turvallinen lääkehoito; STM oppaita 2005:32) määrittelee suonensisäisen lääkityksen lääkehoidon vaativaksi tasoksi, joka edellyttää laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön koulutusta.

Perustelut

Asetus ensihoitopalvelusta (340/2011) 8 §:n 2 momentissa säädetään, että ensihoitopalvelun yksiköiden henkilöstöllä on oltava vähintään seuraava koulutus:

1) ensivasteyksikössä vähintään kahdella henkilöllä ensivastetoimintaan soveltuva koulutus;

2) perustason ensihoidon yksikössä:

a) ainakin toisen ensihoitajan on oltava terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on ensihoitoon suuntautuva koulutus; ja

b) toisen ensihoitajan on oltava vähintään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai pelastajatutkinnon taikka sitä vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut henkilö;

3) hoitotason ensihoidon yksikössä:

a) ainakin toisen ensihoitajan on oltava ensihoitaja AMK taikka terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu laillistettu sairaanhoitaja, joka on suorittanut hoitotason ensihoitoon suuntaavan vähintään 30 opintopisteen laajuisen opintokokonaisuuden yhteistyössä sellaisen ammattikorkeakoulun kanssa, jossa on opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisesti ensihoidon koulutusohjelma; ja

b) toisen ensihoitajan on oltava vähintään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai pelastajatutkinnon taikka sitä vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut henkilö.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 2 §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä tarkoitetaan henkilöä, joka on saanut ammatinharjoittamisoikeuden (laillistettu ammattihenkilö) sekä henkilöä, jolla on oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetulla valtioneuvoston asetuksella (564/1994) säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä (nimikesuojattu ammattihenkilö). Vuoden 2008 alusta voimaan tulleella asetusmuutoksella apuhoitaja, hammashoitaja, jalkojenhoitaja, kuntohoitaja, lastenhoitaja, lääkintävahvistestari-sairaankuljettaja, mielenterveyshoitaja, mielisairaanhoitaja ja perushoitaja nimikkeet poistettiin asetuksesta, koska kyseisiä koulutuksia ei enää järjestetä Suomessa. Edellä lueteltujen nimikkeiden mukaisen nimikesuojauksen saaneet katsotaan kuitenkin edelleen terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja asetuksen tarkoittamiksi terveydenhuollon ammattihenkilöiksi ja heillä on oikeus käyttää ammattinimikettään.

Terveydenhuoltoalan tutkinnoista lähihoitajatutkinto ensihoidon koulutusohjelmalla (180 opintopistettä) antaa valmiudet toimia ensihoitopalvelun perustasolla. Ammattikorkeakoulututkintoon johtava ensihoidon koulutusohjelma (240 opintopistettä) on hoitotasolla toimimiseen valmentava koulutusohjelma.

Pelastajatutkinto on pelastusalan perustutkinto ja siitä säädetään pelastusopistosta annetulla valtioneuvoston asetuksella (658/2006). Pelastajatutkinnon suorittaminen kestää 1,5 vuotta (90 opintopistettä) ja koulutuksen tärkeimmät opiskelualueet ovat onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta, perustason ensihoito ja väestönsuojelu. Pelastajatutkintoa

vastasi aikaisempi palomies-sairaankuljettajan tutkinto, jonka ensihoitoa koskeva osuus oli nykymuotoiseen pelastajatutkintoon verrattuna selvästi ohuempi. Nykyinen pelastajatutkinto antaa hyvät valmiudet perustasoisessa ensihoidossa toimimiseen yhdessä terveydenhuoltoalan tutkinnon suorittaneen henkilön kanssa, vaikka pelastajatutkinto ei ole terveydenhuoltoalan ammattitutkinto.

Ensivasteyksikköinä käytetään sopimuksen mukaan yleensä pelastustoimen yksiköitä, jotka etenkin A-tehtäväkiireellisyysluokan tehtävissä hälytetään paikalle lähimpänä yksikkönä potilaan tavoittamisviiveen lyhentämiseksi, jos lähin ambulanssi tulee kauempaa. Ensivasteyksikön henkilöstö aloittaa potilaan hoidon, jota ensihoitohenkilöstö jatkaa paikalle tultuaan. Ensivastehenkilöstöllä tarkoitetaan vähintään ensivastekoulutuksen saaneita henkilöitä, jotka kykenevät aloittamaan kiireellisen avun tarpeessa olevan potilaan hoidon ennen perus- tai hoitotason yksikön saapumista. Ensivasteyksiköissä saattaa toimia sekä maallikkotautaisia vapaaehtoisia että pelastajia ja terveydenhuoltoalan ammattilaisia. Suomen Pelastusalan keskusjärjestö ja Suomen Punainen Risti järjestävät ensivastetoimintaan suuntautuvaa koulutusta henkilöille, joiden toimenkuvaan voi kuulua ensivasteyksikössä toimiminen. Silloin kun ensivastehenkilöstö toimii terveydenhuoltoviranomaisten kanssa sopimuksen tehneessä tai valtuuttamassa yksikössä toiminta on osa ensihoitopalvelua.

Ensihoitoyksiköt (ambulanssit) jaetaan perus- ja hoitotason yksikköihin. Perustasoinen ensihoito muodostaa varsinaisen ensihoidon ensimmäisen portaan. Perustasolla kyetään tekemään potilaan peruselintoimintojen tilanarvio, aloittamaan välittömien henkeä uhkaavien tilojen yksinkertaiset hoitotoimet ja ennalta laadittujen ohjeiden mukaan antamaan luonnollista tietä annosteltavia lääkkeitä kuten nitraattia, asetyylisalisyylihappoa ja inhaloitavaa keuhkoputkia laajentavaa lääkettä.

Perustason ensihoidon yksikössä ambulanssissa on oltava aina vähintään kaksi ensihoitajaa. Ensihoitajista vähintään toisen on oltava terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on ensihoitoon suuntautuva koulutus. Nykyisistä tutkinnoista lähihoitajan koulutus ensihoidon koulutusohjelmalla on perustasoisien ensihoidon tehtäviin parhaiten soveltuva. Sitä vastaavat aikaisemmat lääkintävahtimestari-sairaankuljettajan ja apuhoitajan koulutukset.

Perustason ensihoidon yksikössä toisen ensihoitajan on oltava vähintään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai pelastajatutkinnon taikka sitä vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut henkilö.

Hoitotaso muodostaa ensihoidon toisen portaan. Siihen sisältyy perustason lisäksi mm. potilaan tarkennettu tilan ja hoidon tarpeen arvio, kohdennetut oireenmukaiset ja löydösperusteiset tutkimukset, vaativammat hoitotoimenpiteet ja suonensisäisen lääkityksen toteuttaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisema valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa (Turvallinen lääkehoito; STM oppaita 2005:32) määrittelee suonensisäisen lääkityksen lääkehoidon vaativaksi tasoksi, joka edellyttää laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön koulutusta.

Hoitotason ensihoidon yksikössä ambulanssissa on oltava vähintään kaksi ensihoitajaa, joista toisen on oltava ensihoitaja AMK-tutkintonimikkeeseen omaava henkilö tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu laillistettu sairaanhoitaja, jolla on ensihoitoon suuntautuva lisäkoulutus. Ensihoitaja AMK on sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, joka antaa myös sairaanhoitajan pätevyyden. Laillistettu sairaanhoitaja on hoitotyön ammattilainen, mutta koulutus ei anna erityisosaamista ensihoitoon, minkä vuoksi edellytetään ensihoitoon suuntaavaa vähintään 30 opintopisteen laajuista opintokokonaisuutta. Kyseinen lisäkoulutus voidaan suorittaa yhteistyössä sellaisen ammattikorkeakoulun kanssa, jossa on opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisesti ensihoidon koulutusohjelma.

Hoitotason ensihoidon yksikössä toisen ensihoitajan on oltava vähintään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai pelastajatutkinnon taikka sitä vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut henkilö.

Ensihoitoasetus tuli voimaan samanaikaisesti terveydenhuoltolain ensihoitoa koskevien säännösten kanssa 1. päivänä toukokuuta 2011, kuitenkin siten, että ensihoitopalvelu oli järjestettävä terveydenhuoltolain ja ensihoitoasetuksen mukaisesti viimeistään 1. päivästä tammikuuta 2013 lukien.

Asetuksen 11 §:ssä säädetään siirtymäsäännöksistä, joiden mukaan asetuksen 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen henkilöstön koulutusvaatimuksiin voitiin soveltaa asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä vuoden 2013 loppuun. Sen estämättä, mitä 8 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, henkilöt jotka ovat asetuksen voimaan tullessa suorittaneet pelastajatutkinnon ja ovat toimineet säännöllisesti perustason ensihoidon tehtävissä, voivat kahdestaan muodostaa perustason ensihoidon yksikön henkilöstön. Sen estämättä, mitä 8 §:n 2 momentin 3 kohdassa ja säädetään, henkilöt jotka asetuksen voimaan tullessa ovat terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja joilla on riittävä ensihoidon osaaminen ja tehtävän edellyttämä kokemus ja jotka toimivat hoitotason ensihoidon tehtävissä, voivat edelleen toimia mainituissa tehtävissä.

Asetuksen 11 §:n 5. momentin siirtymäsäännös hoitotasolla toimimisesta soveltuu siis niihin henkilöihin, jotka asetuksen voimaan tullessa täyttävät seuraavat neljä ehtoa:

- 1) ovat terveydenhuollon ammattihenkilöitä
- 2) ja joilla on riittävä ensihoidon osaaminen
- 3) ja tehtävän edellyttämä kokemus
- 4) ja jotka toimivat hoitotason ensihoidon tehtävissä.

Sen arvioimiseksi, millä edellytyksillä terveydenhuollon ammattihenkilöillä on oikeus toimia edelleen hoitotason yksikössä asetuksen ensihoitopalvelusta 8 §:n 2 momentin 3 a kohdassa määritellyissä tehtävissä hoitotason hoitajana, on keskeisintä määritellä asetuksen tarkoittama riittävä ensihoidon osaaminen.

Ensihoidossa perustasoisella toiminnalla tarkoitetaan yksinkertaisten henkeä pelastavien toimien aloittamista silloin kuin niihin on tarvetta. Perustasoisessa toiminnassa toimenpide- ja lääkitysvalikoima on suppea. Hoitotasoisella toiminnalla tarkoitetaan sen sijaan hyvin monenlaisten toimenpiteiden ja lääkitysten toteuttamista tapahtumapaikalla peruselintointojen vakauttamiseksi tai taudinmäärityksen jälkeen (lääkärin konsultaatio) spesifin hoidon aloittamista. Hoitotasolla toimimisen riittävään ensihoidon osaamiseen sisältyy perustason lisäksi mm. potilaan tarkennettu tilan ja hoidon tarpeen arvio, kohdennetut oireenmukaiset ja löydösperusteiset tutkimukset, vaativammat hoitotoimenpiteet ja suonensisäisen lääkityksen toteuttaminen. Käytännössä hoitotasoisien työskentelyn keskeisin edellytys on oikeus ja osaaminen suonensisäisen lääkityshoidon toteutukseen. Lääkevalikoima sisältää suuren määrän erilaisia tehohoidossa käytettäviä potentteja lääkkeitä, joiden ominaisuuksista johtuen muun muassa sivuvaikutusten hoito tulee toteuttaa usein nopeasti ilman läsnä olevaa lääkärinä. Lääkehoidon toteuttaminen ensihoidossa on varsin itsenäistä toimintaa. Suuri osa ensihoitoa vaativista tilanteista hoidetaan terveyskeskusten ja sairaaloiden ulkopuolella.

Osaamiskuvausten mukaan sairaanhoitajan (AMK), ensihoitajan (AMK), terveydenhoitajan (AMK) ja kättilön (AMK) tulee saada koulutuksen aikana laaja-alaiset valmiudet eritasoisien lääkityshoidon toteuttamiseksi. Sairaanhoitajan tulee hallita lääkityshoidon toteuttaminen lääkärin määräysten mukaisesti eri annostelureittejä käyttäen, suonensisäinen neste- ja lääkityshoito, verensiirtojen toteuttaminen sekä edellä mainittuihin toimenpiteisiin liittyvät valmistelut perifeerisen laskimon kanyloinnista lääkityksen käyttökuntoon saattamiseen lääkityksen valmistajan ja toimittajan (sairaala-apteekin) antamien kirjallisten ohjeiden mukaisesti. Sairaanhoitajien tulee osata seurata potilaan tilaa, oireita ja lääkityshoidon vaikuttavuutta hoidon toteuttamisen aikana ja sen jälkeen. Lisäksi sairaanhoitajien tulee hallita lääkelaskut ja lääkityshoidon toteuttamiseen liittyvät keskeiset toimenpiteet, kuten injektioiden antaminen. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (lähihoitaja) tulee antaa valmiudet lääkityshoidon toteuttamiseen lääkärin määräysten mukaisesti eri annostelureittejä käyttäen, injektiona lihakseen ja ihon alle sekä lääkitysten jakamiseen tarjottimelle ja annosteluun potilaalle. Lähihoitajien tulee koulutuksensa perusteella osata seurata lääkityshoidon vaikutuksia, yhteisvaikutuksia ja sivuoireita, raportoida niistä sekä ohjata ja neuvoa potilaita. Lisäksi lähihoitajien tulee osata seurata potilaan tilaa, oireita ja lääkityshoidon vaikuttavuutta hoidon toteutumisen aikana ja sen jälkeen.

Lääkityshoitoa toteutetaan lääkärin antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Lääkityshoidon toteuttaminen laadukkaasti edellyttää henkilöstöltä asianmukaisia tietoja ja taitoja. Lääkityshoitoa toteuttavan tulee ymmärtää lääkitysmääräys oikein, valmistaa lääke tarvittaessa käyttökuntoon ohjeiden mukaisesti ja huolehtia lääkityshoidon toteuttamisesta niin, että oikea potilas saa oikean lääkityksen ja annoksen, oikeassa muodossa, oikeana ajankohtana sekä oikeaa annostelutekniikkaa käyttäen. Mikäli lääke ei ole käyttövalmis, lääkityshoitoon koulutettu henkilöstö saattaa lääkityksen käyttökuntoon dokumentoidusti. On varmistettava, että lääkityshoitoa toteuttava henkilö on saanut tehtävän edellyttämät tiedot ja valmiudet lisäkoulutuksessa sekä kirjallisen luvan lääkityshoidon toteuttamiseen. Työntekijän tehtävänä on määrittää, minkälaisin valtuuksin työntekijä voi

osallistua lääkehoidon toteuttamiseen. Kuitenkin jokainen lääkehoitoa toteuttava tai siihen osallistuva kantaa vastuun omasta toiminnastaan.

Lääkehoidon vaikuttavuuden arviointi on tärkeä osa hoitotasaisen ensihoidon kokonaisuutta. Lääkehoitoa toteuttava seuraa potilaan vointia ja havainnoi lääkkeen aiheuttamia mahdollisia sivuvaikutuksia. Lääkehoidon toteutuminen ja vaikuttavuus dokumentoidaan asianmukaisesti. Lääkehoidon avulla tavoiteltu positiivinen muutos on ehto hoidon jatkamiselle. Mikäli lääkehoito aiheuttaa potilaalle sivuvaikutuksia tai lääke ei vaikuta terveydentilaan oletetulla tavalla, lääkäri arvioi hoidon jatkamisen tai muuttamisen.

Hoitotasolla lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön tulee ymmärtää lääkehoidon merkitys osana hoidon kokonaisuutta ja lääkehoidon koko kaari: miksi lääkettä annetaan, mitä lääkettä, kuinka paljon, miten ja mitä antoreittiä käyttäen aina lääkehoidon vaikuttavuuden arviointiin asti. Pelkkä tekninen osaaminen ei riitä, vaan lääkehoidon toteuttaminen edellyttää juridiseettisen, farmakologisen, fysiologisen, patofysiologisen ja lääkelaskentaan liittyvän tietoperustan hallintaa. Lisäksi vaaditaan hoidollisiin vaikutuksiin, lääkkeiden käsittelyyn, toimittamiseen, hankintaan, säilyttämiseen ja hävittämiseen liittyvien asioiden hallintaa. Lääkemuotojen ja lääkevalmisteiden sekä niiden ominaisuuksien ymmärtäminen on välttämätöntä, jotta eri lääkemuotoja käsitellään oikealla tavalla lääkettä käyttökuntoon saatettaessa ja potilaalle annosteltaessa. Lääkehoidon turvallinen toteuttaminen edellyttää esimerkiksi, ettei steriilejä valmisteita kontaminoida.

STM:n Turvallinen lääkehoito-oppaan mukaan lääkäri vastaa lääkkeen määräämisestä ja siten lääkehoidon kokonaisuudesta. Terveydenhuollon ammattihenkilöt vastaavat lääkehoidon toteuttamisesta lääkärin määräysten mukaisesti. Lääkäri vastaa yhteistyössä lääkehoidon koulutuksen saaneen terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa hoidon tarpeen arvioinnista ja vaikuttavuuden arvioinnista. Lääkärin tehtävänä on ottaa huomioon lääkehoidon toteutettavuus lääkettä määrätessään.

Suonensisäinen neste- ja lääkehoito, verensiirtohoito toteuttaminen ja niihin liittyvät toimenpiteet sekä kipupumppua vaativa lääkehoito toteutetaan lääkehoidon peruskoulutuksen saaneen, laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta. Edellä mainittuun lääkehoitoon osallistuminen edellyttää osaamisen varmistamista, tarvittaessa lisäkoulutusta ja toimintayksikön lääkärin myöntämää kirjallista lupaa. Määräaikaiset työntekijät voivat osallistua suonensisäisen lääkehoidon toteuttamiseen, mikäli heidän osaamisensa on varmistettu ja he ovat suorittaneet suonensisäistä lääkehoitoa ja verensiirtohoitoa koskevan lisäkoulutuksen. Lisäksi heillä tulee olla toimintayksikössä myönnetty kirjallinen lupa.

Laillistettujen terveydenhuollon ammattihenkilöiden lisäksi lääkehoidon koulutusta saaneet nimikesuojatut terveydenhuollon ammattihenkilöt voivat jakaa lääkkeitä potilaskohtaisiksi annoksiksi ja antaa lääkkeitä luonnollista tietä. Lisäksi he voivat pistää lääkkeen lihakseen ja ihon alle, kun työntekijän osaaminen on varmistettu, hänet on perehdytetty tehtävään ja hänelle on myönnetty kirjallinen lupa tehtävän suorittamiseen. Lääkehoidon koulutusta saaneet nimikesuojatut terveydenhuollon ammattihenkilöt voivat vaihtaa lääkkeettömän, perusliuosta sisältävän

nestepussin ja hätätilanteessa aloittaa nestehoidon, mikäli laillistettua, lääkehoidon koulutuksen saanut terveydenhuollon ammattihenkilöä ei ole saatavilla. Lääkehoidon koulutusta saanut nimikesuojattu ammattihenkilö voi antaa myös sydänpysähdyksen yhteydessä käytettävää adrenaliinia, suonensisäisesti plasman korvausnestettä ja glukoosiliuosta, mikäli laillistettua terveydenhuollon ammattihenkilöä ei ole saatavilla. Lisäksi lääkehoidon koulutusta saaneet nimikesuojatut terveydenhuollon ammattihenkilöt voivat osallistua luonnollista tietä annettavan PKV-lääkehoidon toteuttamiseen. Näissäkin tapauksissa edellytetään osaamisen säännöllistä varmistamista, riittävää lisäkoulutusta sekä toimintayksikössä myönnettyä kirjallista lupaa.

Ensihoidossa noudatetaan lääkehoidon toteuttamisessa edellä kuvattuja periaatteita. Poikkeuksen ensihoidon alueella muodostavat ilman terveystalon koulutusta toimivat, lääkehoitoon osallistuvat pelastajat ja palomies-sairaankuljettajat. Heidän tehtävänsä ovat perustasoisen lääkehoidon toteuttamista. Heidän lääkehoidon osaamisensa tulee varmistaa ja lisäkoulutusta järjestää samoin periaattein kuten terveydenhuollon ammattihenkilöiden kohdalla.

Turvallinen lääkehoito-oppaan liitteessä nro 8 on kuvattu ensihoidon vaatavuustasot ja niiden edellyttämä osaaminen. Taso I on lääkehoidon ohjaava ja valvova taso, jolla toimivat ensihoidosta vastaavat lääkärit ja ensihoitolääkärit. Heillä on käytössään rajoittamaton ensihoidossa tarvittava lääkevalikoima. Tason II muodostaa lääkehoidon vaativa taso, jolla toimivat lääkehoidon koulutuksen saaneet laillistetut terveydenhuollon ammattihenkilöt, erityisesti sairaanhoitaja, sairaanhoitaja (AMK) ja ensihoitaja (AMK). Heidän käytössään on rajoitettu ensihoidossa tarvittavien lääkkeiden anto perustuen sairaanhoitopiirin ensihoidosta vastaavan lääkärin antamiin kirjallisiin ohjeisiin. Toiminta edellyttää lääkehoidon osaamisen varmistamista säännöllisesti ja kirjallista lupaa. Taso III on lääkehoidon perustaso, jolla toimivat lääkehoidon koulutuksen saaneet nimikesuojatut terveydenhuollon ammattihenkilöt, erityisesti lähihoitaja (ensihoidon koulutusohjelma), lähihoitaja, lääkintävahtimestarisairaankuljettaja, sairaankuljettaja, perushoitaja, apuhoitaja sekä ei-terveydenhuollon ammattihenkilöistä pelastaja ja palomies-sairaankuljettaja. Heille kuuluu lääkehoidon avustava toiminta ja tarvittaessa välittömän yksinkertaisen lääkehoidon toteuttaminen ensihoidossa, mikäli vaativan tai ohjaavan tason suorittajaa ei ole käytettävissä. Kysymykseen tulee luonnollista tietä annettavien lääkkeiden anto sekä erityistilanteissa plasman korvausnesteen ja glukoosiliuoksen anto sekä adrenaliinin anto suonensisäisesti sydänpysähdyksessä. Muiden suonensisäisten lääkkeiden anto ei kuulu lääkehoidon perustasolle. Lääkkeiden anto perustuu sairaanhoitopiirin hyväksymiin ja ensihoidosta vastaavan lääkärin varmentamiin ohjeisiin, osaamisen säännölliseen varmistamiseen ja lupaan. Ensihoidossa toteutettavaa lääkehoitoa koskevat samat osaamisen varmistamista ja lupakäytäntöä koskevat periaatteet, kuin muitakin terveydenhuollon toimintayksiköitä.

Terveydenhuollon toimintayksikön lääkehoitosuunnitelmassa määritellään eritasoisen lääkehoidon toteuttamiseen oikeuttavat lupa- ja osaamisen varmistamiskäytännöt. Lääkehoitosuunnitelmassa määritetään lääkehoitoon osallistumisen tasot ja lääkehoidon tilanteet, joissa terveystalon peruskoulutuksen ja siihen sisältyvän lääkehoidon opintojen antaman pätevyyden lisäksi edellytetään lääkehoidon toteuttamiseen

oikeuttavaa lupaa. Suunnitelmassa määritellään myös ne lääkkeet, joita erilliset luvat koskevat, sekä ne lääkkeet, joita voidaan tarvittaessa käyttää ilman lääkärin erillistä konsultointia. Lääkehoitoon oikeuttava lupa on toimintayksikkökohtainen. Lääkehoitosuunnitelmassa otetaan huomioon luvan laajuus, sillä lupa voi olla myös työyksikkö-, lääke- tai potilaskohtainen. Lisäksi huomioidaan lääkkeiden tilaamiseen oikeuttavat luvat. Teoreettinen osaaminen varmistetaan säännöllisesti kirjallisella kokeella ja käytännön osaaminen näytöllä.

Suonensisäisen neste- ja lääkehoidon, muun vaativan lääkehoidon ja verensiirtojen toteuttaminen edellyttää aina lisäkoulutusta, näytön antamista osaamisesta sekä toimintayksikön lääketieteellisestä toiminnasta vastaavan lääkärin myöntämää kirjallista lupaa. Suonensisäisen lääkehoidon ja muun vaativan lääkehoidon toteuttamisen edellyttämä osaaminen varmistetaan toimintayksikössä säännöllisin väliajoin, esimerkiksi 2 - 5 vuoden välein riippuen toimintayksikön lääkehoidon tarpeista ja vaativuudesta. Myös ihonsisäisten injektoiden ja rokotteiden antaminen edellyttää osaamisen varmistamista, tarvittaessa täydennys- ja / tai muuta lisäkoulutusta sekä toimintayksikössä myönnettyä kirjallista lupaa. Injektoiden antaminen lihakseen ja ihon alle edellyttää (lääkehoidon koulutuksen saaneita laillistettuja terveydenhuollon ammattihenkilöitä lukuun ottamatta) osaamisen varmistamista, tarvittaessa täydennys- ja / tai muuta lisäkoulutusta sekä toimintayksikössä myönnettyä kirjallista lupaa.

Nimikesuojatuilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä ei ole oikeutta toimia edelleen hoitotason yksikössä hoitotason hoitajina, koska heiltä puuttuu asetuksen siirtymäsäännöksen edellyttämä riittävä ensihoidon osaaminen hoitotasolla. Riittävä ensihoidon osaaminen hoitotasolla edellyttää oikeutta ja osaamista suonensisäisen lääkehoidon toteuttamiseen.

Sovelletut säännökset Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) 2 §
Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä (564/1994) 1 §
Asetus ensihoitopalvelusta (340/2011) 8 § ja 11 §

Salassapito Julkinen

Lisätietoja antaa tarvittaessa aluehallintoylilääkäri Raimo Jokisalo, puh. 0295 018 537.

Lakimies Kristian Dahl

Aluehallintoylilääkäri Raimo Jokisalo

JAKELU Kaius Kaartinen, ensihoidosta vastaava lääkäri, PSHP

TIEDOKSI LSSAVI:n alueen sairaanhoitopiirien ensihoidosta vastaavat lääkärit